

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В статті уточнюється поняття «диференціація» та наведено фактори, що можуть на її впливати. Авторами, на основі індексного підходу, було проведено розрахунки по регіонах України за 2017 рік. Визначена необхідна кількість важливих для аналізу індексів, які згруповано в три групи: бюджетна, соціально-економічна та демографічна. Для порівняння та співвідношення індексів, розраховано інтегральний показник. Також запропоновано рекомендації, щодо удосконалення оцінки соціально-економічного розвитку. Оригінальність та практична значимість дослідження полягає у тому, що використання індексного підходу дає можливість отримати достовірну інформацію про розвиток регіонів, оскільки для його розрахунку використовується статистична інформація. Удосконалення механізму подолання соціально-економічної диференціації регіонального розвитку має на меті визначення найбільших диспропорцій, що потребують першочергової уваги та застосування підходів, що були ефективними у подоланні деяких аспектів регіональної диференціації. Використаний підхід та отримані результати в подальшому допоможуть у розробці комплексних заходів для стабілізування соціально-економічної ситуації та представленні шляхів їх ефективної реалізації.

Ключові слова: регіон, соціально-економічна диференціація, розвиток, механізм, оцінювання, аналіз, індекси, інтегральний показник.

Постановка проблеми. Існує чимала кількість механізмів подолання соціально-економічної диференціації, які мають певні переваги та недоліки. Однак саме індексний підхід дає змогу реально оцінити становище регіонів, оскільки при його застосуванні використовується достовірна статистична інформація, проте постає проблема правильності відбору необхідних показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд відповідної літератури показав, що значну увагу приділено дослідженню механізму подолання соціально-економічної диференціації. Вивченням питань особливості регіонального розвитку та регіональної диференціації займалася значна кількість вчених, однак, необхідно виокремити таких дослідників, як Амоша О.І. [1], Варналій З. С. [2], Кузьменко Л. Н. [3], Науменко Ж. Г. [4], Новікова О.Ф. [1], Шаульська Л. В. [5] та інші.

Метою статті є обґрунтування необхідності удосконалення механізму подолання соціально-економічної диференціації регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У тлумачних словниках термін диференціація розглядається як поділ, розшарування цілого на частини; поступове ускладнення при розвитку; поступове формування якісних і кількісних відмінностей.

Під соціально економічною диференціацією можна розуміти появу відмінностей у соціальному та економічному становищі регіонів [6, с. 321].

Розглядаючи регіональну диференціацію слід мати на увазі, що її зменшення не завжди свідчить про позитивні тенденції розвитку регіону.

Однією із важливих проблем економічного розвитку України на сучасному етапі є зростання масштабів економічної диференціації регіонального розвитку.

До факторів, що впливають на диференціацію регіонального розвитку можна віднести:

- географічний фактор (місце розташування території, вихід до кордонів, наявність природних ресурсів);
- демографічний фактор (щільність та чисельність населення, міграція, смертність і народжуваність);
- економічний потенціал регіону;
- інвестиційна привабливість;
- міжрегіональна конкуренція;
- наявність політичних і національних проблем.

Існування соціально-економічної диференціації регіонів і депресивності просторового розвитку, гальмує соціально-економічний розвиток кожного з регіонів та загострює економічну кризу країни в цілому.

Саме на подолання диференціації та депресивності регіонів повинна бути спрямована регіональна політика держави.

Економічна диференціація регіонів, яка підсилюється соціальною, – це, за словами академіка РАН О. Г. Гранберга, загострення небезпечної хронічної хвороби, яка послаблює імунітет. Від неї організм не вмирає, але слабе, що збільшує схильність до інших захворювань [7, с. 23].

З точки зору регіонального розвитку, кожний регіон повинен досягти принаймні мінімального рівня економічних показників і зробити свій внесок у національний добробут. Це дозволить створювати додаткові робочі місця, збільшувати можливості для самозайнятості, а також надаватиме ресурси для здійснення регіональних і державних послуг та інвестицій. Враховуючи, що в Україні існує значний розрив між рівнем послуг, які прагнуть отримати громадяни, і наявними коштами на їх фінансування, економічний розвиток є основною можливістю покращення послуг та підвищення якості життя.

Сучасні тенденції регіоналізації економіки та нерівномірність соціально-економічного розвитку окремих регіонів обумовлюють необхідність регіональної диференціації державної політики.

Для оцінки диференціації соціально-економічного розвитку регіонів можна використати індексний підхід до диференціації регіонального розвитку, який передбачає розрахунок, за показниками соціально-економічного розвитку, відповідних нормованих індексів співвідношення значення показника в регіоні до загальноукраїнського рівня.

Автор В.Б. Родченко у своїй статті [6], під час використання запропонованого ним індексного підходу використовує чотири групи індексів, а саме територіальна, соціальна, економічна та демографічна. За результатами проведених розрахунків, автор вважає, що підхід до аналізу процесів диференціації має забезпечувати гнучкість бази порівняння та орієнтації не на абсолютні значення валових показників економічного розвитку, а враховувати потенційні можливості регіонів та відмінність у вихідних (територіальних) умовах.

Основою є на попередньому дослідженні соціально-економічної диференціації регіонів, та подолання їх депресив-

ності [9], та проаналізувавши певну кількість показників, що впливають на соціально-економічне становище регіонів, нами було запропоновано індексний підхід, що містить три групи індексів (табл. 1), які можуть характеризувати диференціацію розвитку регіонів за бюджетною, соціально-економічною та демографічною складовими.

Індексний підхід дає можливість співвідносити значення показника в регіоні до загальноукраїнського рівня. Також слід взяти до уваги, що оцінка індексів виконана виходячи з позиції впливу на соціально-економічну диференціацію. Можлива і зміна індексів в залежності від регіонального розвитку та економічної ситуації в країні в цілому. У табл. 1 представлені індекси-стимулятори (збільшення показника вказує на покращення стану розвитку регіону) та індекси-дестимулятори (збільшення показника вказує на погіршення стану розвитку регіону).

На основі запропонованих індексів соціально-економічного розвитку (табл.1) та статистичних даних представлених Державною службою статистики України [8], були розраховані показники індексів диференціації за 2017 рік по регіонам (табл. 2). Кожний індекс розраховується як відношення значення показника у регіоні до середньоукраїнського рівня відповідного показника.

Як свідчать розрахункові показники табл. 2, найменше значення серед групи індексів бюджетної диференціації має Луганський та Донецький регіони. Насамперед на такі низькі показники впливає конфліктна ситуація, що склалася на Сході України, яка впливає на соціально-економічне становище. Найбільші показники за індексом бюджетних доходів має Дніпропетровський регіон (1,38), а за індексом бюджетних видатків – Полтавський регіон (1,21). Індекс міжбюджетних трансфертів чим менший, тим кращий, тому найнижчу позицію займає Тернопільський регіон (1,39).

Порівнювати показник міста до регіону не можна, однак м. Київ має найкращі показники індексів бюджетної диференціації. Результати розрахунків індексів соціально-економічної диференціації свідчать, що за обсягом виробництва ВРП, рівнем доходів на одну особу та розміром середньомісячної зарплати лідируючі позиції займає Полтавський, Дніпропетровський та Донецький регіони, а найменше значення

Т а б л и ц я 1

Індекси диференціації розвитку регіонів

Назва індексу	Позначення	Оцінка	База для розрахунку
<i>Індекси бюджетної диференціації</i>			
Індекс бюджетних доходів	X1	стимулятор	Доходи регіонального бюджету, тис. грн
Індекс бюджетних видатків	X2	стимулятор	Видатки регіонального бюджету, тис. грн
Індекс міжбюджетних трансфертів	X3	дестимулятор	Трансферти регіонального бюджету, тис. грн
<i>Індекси соціально-економічної диференціації</i>			
Індекс ВРП на одну особу	X4	стимулятор	ВРП на одну особу, грн
Індекс доходу на одну особу	X5	стимулятор	Доходи населення на одну особу, грн
Індекс середньомісячної заробітної плати	X6	стимулятор	Середньомісячна зарплата, грн
Індекс суспільного добробуту	X7	стимулятор	Прожитковий мінімум, грн
Індекс капітальних інвестицій	X8	стимулятор	Капітальні інвестиції, тис. грн
Індекс рівня інфляції	X9	дестимулятор	Рівень інфляції, %
Індекс безробіття населення	X10	дестимулятор	Рівень безробіття, %
Індекс економічної активності населення	X11	стимулятор	Частка економічно активного населення, %
<i>Індекси демографічної диференціації</i>			
Індекс очікуваної тривалості життя	X12	стимулятор	Середня очікувана тривалість життя, роки
Індекс щільності населення	X13	стимулятор	Показник щільності населення, осіб на 1 км ²
Індекс смертності	X14	дестимулятор	Кількість померлих, тис. осіб
Індекс урбанізації	X15	дестимулятор	Частка міського населення, %

Джерело: розроблено авторами

Т а б л и ц я 2

Результати розрахунків індексів диференціації розвитку регіонів

Регіони	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15
Вінницький	0,88	1,05	1,18	0,82	1,37	0,91	0,91	1,15	0,99	1,56	1,08	1,01	1,17	0,73	1,12
Волинський	0,74	1,10	1,34	0,61	1,18	0,85	0,85	0,86	1,01	1	0,98	1,00	1,36	0,75	0,96
Дніпропетровський	1,38	1,20	0,97	1,33	1,68	1,03	1,03	1,06	0,99	0,88	1,13	0,98	0,69	1,20	1,16
Донецький	0,51	0,46	0,47	0,57	0,78	1,14	1,14	1,18	1,02	0,72	0,48	0,98	0,44	1,30	0,65
Житомирський	0,80	1,08	1,26	0,68	1,30	0,85	0,85	1,06	0,99	1,36	1,09	0,98	1,68	0,84	1,19
Закарпатський	0,61	0,97	1,21	0,45	1,03	0,93	0,93	1,08	1,00	0,48	1,06	0,99	0,71	0,53	0,88
Запорізький	1,24	1,10	1,00	1,05	1,64	1,01	1,01	1,21	1,00	1,28	1,10	1,00	1,10	1,11	1,18
Івано-Франківський	0,66	1,07	1,36	0,66	1,22	0,89	0,89	1,08	1,00	0,84	1,03	1,03	0,71	0,63	0,93
Київський	1,32	1,14	1,03	1,31	1,56	1,05	1,05	0,77	1,00	0,84	1,11	0,98	1,14	0,90	1,19
Кіровоградський	0,92	1,07	1,18	0,84	1,28	0,86	0,86	0,90	1,00	1,84	1,07	0,98	1,80	0,91	1,21
Луганський	0,28	0,34	0,38	0,25	0,51	0,85	0,85	0,84	1,01	1,04	0,37	0,98	0,85	1,24	0,48
Львівський	0,98	1,10	1,15	0,80	1,38	0,93	0,93	1,03	0,99	0,64	1,10	1,03	0,61	0,88	0,94
Миколаївський	0,94	1,01	1,05	0,88	1,36	0,96	0,96	0,89	0,99	1,36	1,13	0,99	1,50	0,98	1,09
Одеський	1,12	1,01	0,91	0,89	1,51	0,94	0,94	1,05	1,01	0,6	1,08	0,99	0,98	0,97	1,04
Полтавський	1,21	1,21	1,19	1,43	1,47	0,98	0,98	1,10	0,99	1,64	1,11	1,00	1,42	0,89	1,22
Рівненський	0,67	1,06	1,36	0,60	1,21	0,85	0,85	1,10	1,01	1,36	1,01	1,00	1,21	0,68	0,93
Сумський	0,90	1,10	1,25	0,74	1,38	0,87	0,87	0,98	1,00	1,32	1,11	1,00	1,52	0,99	1,18
Тернопільський	0,60	1,06	1,39	0,52	1,10	0,82	0,82	1,17	1,00	1,12	1,03	1,03	0,92	0,64	1,03
Харківський	1,04	1,00	0,94	1,01	1,46	0,93	0,93	0,91	1,00	0,8	1,18	1,00	0,82	1,17	1,12
Херсонський	0,78	0,95	1,08	0,65	1,25	0,84	0,84	1,23	1,01	1,04	1,14	0,98	1,89	0,88	1,11
Хмельницький	0,81	1,06	1,24	0,67	1,32	0,87	0,87	0,91	1,00	1,36	1,05	1,01	1,13	0,81	1,12
Черкаський	0,94	1,11	1,21	0,85	1,26	0,90	0,90	0,97	1,01	1,6	1,14	1,01	1,19	0,82	1,20
Чернівецький	0,69	0,98	1,22	0,41	1,10	0,81	0,81	0,87	0,99	0,92	1,00	1,02	0,63	0,62	0,91
Чернігівський	0,88	1,03	1,16	0,74	1,30	0,83	0,83	1,10	0,99	1,24	1,10	0,98	2,17	0,93	1,36
м. Київ	2,51	1,40	0,71	3,39	3,54	1,61	1,61	0,99	1,00	0,36	1,15	1,03	0,02	1,46	0,79

Джерело: розроблено авторами

показників спостерігається у Луганському та Чернівецькому регіонах

Найвищий показник індексу суспільного добробуту має Київський регіон. Індекс рівня інфляції має незначну різницю між регіонами. Високі показники індексу безробіття спостерігається у Кіровоградському та Вінницькому регіонах, а найнижчим рівнем економічної активності населення характеризується Луганський та Донецький регіон.

З табл. 2 видно, що індекс очікуваної тривалості життя по всім регіонам знаходиться практично на одному рівні. Найбільше значення індексу щільності населення у Чернігівському регіоні (2,17), а найменше – у Донецькому регіоні (0,44). Важливими показниками даної групи є індекс смертності та індекс урбанізації, який є досить високим у Луганському та Донецькому регіонах.

Загалом можна сказати, що критичним по більшості індексів являється соціально-економічний розвиток Донецького та Луганського регіонів.

Використовуючи алгоритм розрахунку критерію соціально-економічного розвитку регіонів [9, с. 294], для нормування отриманих результатів, нами було розраховано інтегральний індекс по кожній групі показників за формулами 1 і 2:

$$T_{ij} = (X_{ij} - X_j \min) / (X_j \max - X_j \min) \quad (1)$$

де T_{ij} - трансформований індекс для j -го критерію рівня життя та i -го регіону;

X_{ij} - фактичне значення j -го критерію рівня життя для i -го регіону;

$X_j \min$ - мінімальне значення j -го критерію серед усіх регіонів;

$X_j \max$ - максимальне значення j -го критерію серед усіх регіонів.

Формула 1 використовується для показників-стимуляторів, для показників-дестимуляторів ми використали формулу 2:

$$T_{ij} = 1 - ((X_{ij} - X_j \min) / (X_j \max - X_j \min)) \quad (2)$$

Розрахунки інтегрального показника по регіонам України та його середнє значення відображено у табл. 4.

Т а б л и ц я 4

Результати розрахунків інтегрального показника

Регіони	Тб.д.	Тсоц. – екон.д.	Тд.д.	\bar{T}_i
Вінницький	0,38	0,43	0,57	0,46
Волинський	0,32	0,29	0,58	0,40
Дніпропетровський	0,57	0,55	0,22	0,45
Донецький	0,38	0,36	0,30	0,34
Житомирський	0,35	0,40	0,43	0,40
Закарпатський	0,31	0,45	0,55	0,43
Запорізький	0,51	0,49	0,36	0,45
Івано-Франківський	0,29	0,42	0,68	0,47
Київський	0,53	0,43	0,36	0,44
Кіровоградський	0,39	0,29	0,43	0,37
Луганський	0,33	0,13	0,42	0,29
Львівський	0,42	0,49	0,58	0,50
Миколаївський	0,42	0,40	0,44	0,42
Одеський	0,49	0,45	0,41	0,45
Полтавський	0,48	0,46	0,45	0,46
Рівненський	0,29	0,32	0,59	0,40
Сумський	0,38	0,37	0,47	0,41
Тернопільський	0,27	0,40	0,67	0,45
Харківський	0,47	0,43	0,34	0,42
Херсонський	0,37	0,43	0,47	0,42
Хмельницький	0,35	0,33	0,53	0,40
Черкаський	0,40	0,32	0,50	0,41
Чернівецький	0,32	0,36	0,63	0,44
Чернігівський	0,38	0,44	0,41	0,41
м. Київ	0,89	0,88	0,41	0,73

Джерело: розроблено авторами

Розрахунок інтегрального показника є важливим, оскільки переважна більшість показників є іменованими величинами, і для порівняння та співвідношення цих показників, необхідною процедурою є нормування відібраних показників. Нормування виконується за різними формулами для показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів. Це пов'язано з необхідністю уніфікації тих складових, по яких ранжування здійснюється від максимального до мінімального значень, та тих, по яких воно виконується в протилежному напрямку [10].

Середнє значення інтегрального показника розраховано за формулою:

$$\bar{T}_i = \frac{\sum T_{ij}}{n_{ij}} \quad (3)$$

де $\sum T_{ij}$ - сума інтегрального показника для j-го критерію рівня життя та i-го регіону;

n_{ij} - кількість інтегральних показників для j-го критерію рівня життя та i-го регіону.

До регіонів-лідерів, по трьом групам (табл. 4), відносяться Львівський (0,50), Івано-Франківський (0,47), Полтавський (0,46) та Вінницький (0,46) регіони. Місто Київ (0,71) майже в двічі перевищує показники по регіонам.

Таким чином, серед регіонів України спостерігається значна диференціація регіонального розвитку.

Для більш спрощеного уявлення про отримані результати розрахунку інтегрального показника, табл. 4 відображено у вигляді рис. 1.

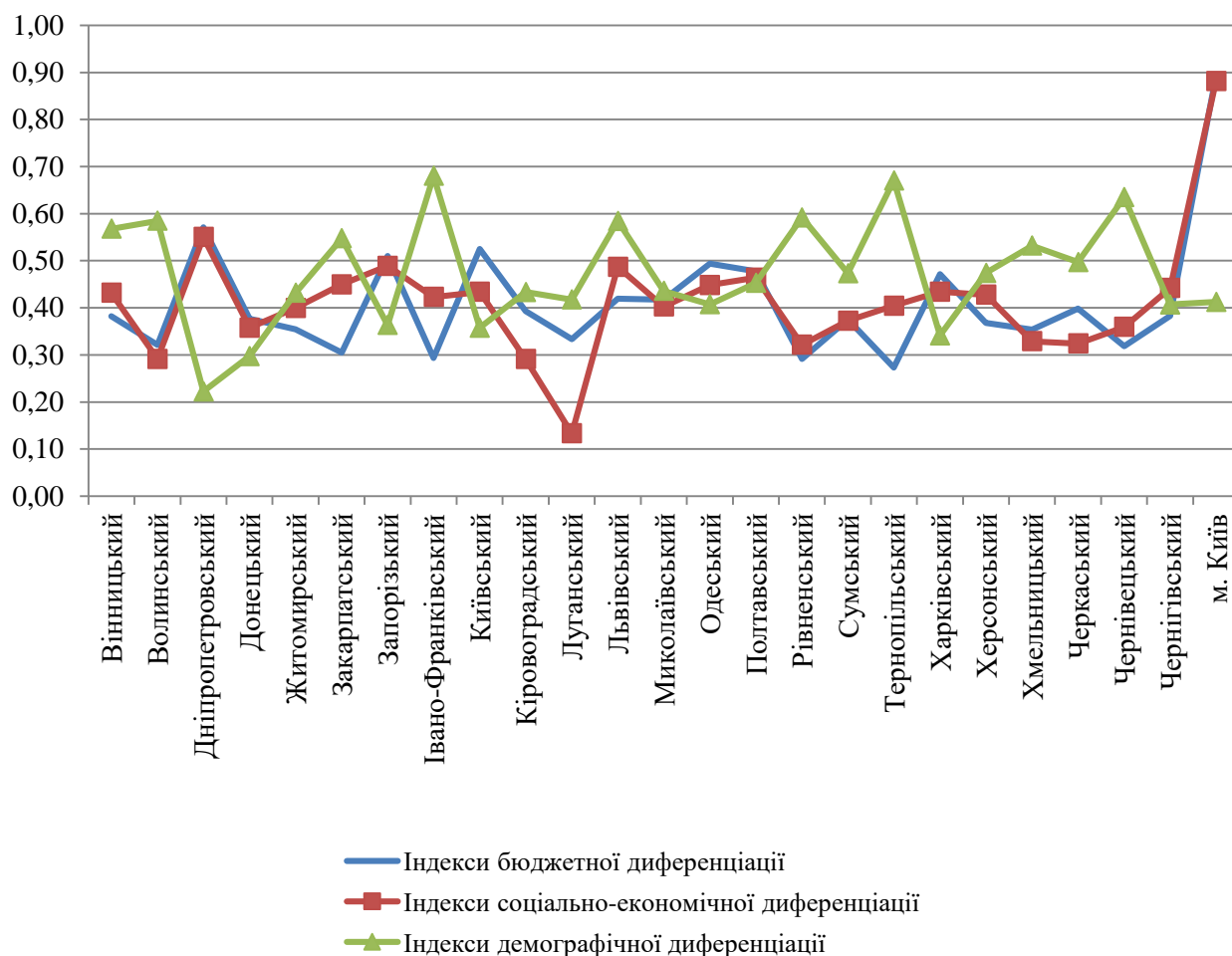

Рис.1. Інтегральні індекси диференціації регіонального розвитку України
Джерело: розроблено авторами

Отже, бачимо, що індекси бюджетної диференціації більш рівномірні у регіональному розрізі, найменш рівноважні індекси соціально-економічної диференціації. Ще пов'язано з тим, що механізми бюджетного регулювання регіонального розвитку є більш підконтрольними та мають відпрацьовану стратегію впливу. Щодо соціально-економічної диференціації регіонів, то стратегія її подолання ще не реалізована у повній мірі, або має вузькі місця. Саме розробка механізмів подолання соціально-економічної диференціації регіонального розвитку і є метою наших подальших досліджень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені розрахунки дозволяють стверджувати, що сучасний етап розвитку економічного простору України характеризується високим рівнем процесів диференціації. Використання індексного підходу до диференціації регіонального розвитку дає можливість отримати в цілому достовірну інформацію щодо розвитку регіону. Також отримані результати допоможуть у визначенні диспропорцій регіонального розвитку, що в подальшому допоможе у розробці певних заходів для стабілізації соціально-економічної ситуації.

В умовах економічної нестабільності, нестачі фінансових ресурсів, не вирішення конфліктної ситуації у східній частині території України, збільшення соціального напруження, важливого значення набуває проблема удосконалення механізму подолання диференціації соціально-економічного розвитку регіонів. Для її розв'язання і забезпечення сталого розвитку регіонів на нашу думку необхідно:

– використовувати дані не тільки з офіційних джерел, але й урахування тіньового сектору;

– враховувати вплив державної регіональної політики на соціально-економічні показники;

– необхідно з кожним разом оновлювати кількість та методи розрахунку показників, які будуть відображати не тільки реальний стан диспропорції регіонального розвитку, але й ті її аспекти де вона найбільша;

– спираючись на успішний досвід регулювання тих чи інших диспропорцій регіонального розвитку, застосовувати ефективні підходи у сферах що потребують першочергової уваги .

Література

1. *Новікова О. Ф.* Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. // НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк: Інститут економіки промисловості НАН України, 2012. – 534 с.
2. *Варналій З. С.* Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / З. С. Варналій. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
3. *Кузьменко Л. М.* Региональные различия – возможность и необходимость выравнивания / Л. М. Кузьменко // Управління економікою: теорія та практика: зб. наук. пр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iep.donetsk.ua/publish/sbor/all_text/12012/3.pdf.
4. *Науменко Ж. Г.* Аналіз оцінок ендогенних та екзогенних диспропорцій на рівні регіону / Ж. Г. Науменко // Вісник ОНУ ім. Мечникова. – 2013. – Т.18. – Вип. 3/2. – С. 147–150.
5. *Шаульська Л. В.* Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України: моногр. / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, Л. В. Шаульська та ін. // НАН України, Ін-т економіки промсті. – Донецьк, 2010. – 488 с.
6. *Родченко В. Б.* Механізм подолання надмірної соціально-економічної диференціації регіонів / В. Б. Родченко // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. – 2013. – С. 320–336.
7. *Гранберг А. Г.* Экономическое пространство России: проблемы целостности и эффективного функционирования: Цикл публичных лекций «Академики РАН – студентам ГУУ» / А. Г. Гранберг // ГУУ. – М., 2006. – 23 с.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. *Тофанюк О. В.* Сучасні проблеми регіонального розвитку в Україні: шляхи подолання репресивності та застосування ме-

ханізмів державно-приватного партнерства: монографія / О. В. Тофанюк, Т. В. Момот, Ю. В. Ткаченко. – Харків: «Дв.служба», 2011. – 294 с.

10. Постанова затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку / Наказ Державного комітету статистики України від 15 квітня 2003 р. №114 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm

References

1. *Novikova, O. & Amosha, O. & Antonyk, V. (2012)*. Sustainable development of the industrial region: social aspects: monograph. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Economics of Industry. Donetsk: Institute of Industrial Economics, National Academy of Sciences of Ukraine, 534.

2. *Varnalij, Z. (2007)*. State Regional Policy of Ukraine: Peculiarities and Strategic Priorities: Monograph. Kyiv, 768.

3. *Kuzmenko, L. M. (2012)*. Regional differences - the possibility and need for alignment. Retrieved from: http://iep.donetsk.ua/publish/sbor/all_text/12012/3.pdf.

4. *Naumenko, Zh. (2013)*. Analysis of estimations of endogenous and exogenous dispropor-

portions at the regional level. *Visnyk ONU them. Mechnikov*, T18, 147–150.

5. *Shawlska, L. & Novikova, O. & Amosha, O. (2010)*. Management of human and social development in the regions of Ukraine: monogr. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Economics of the Prosperous. Donetsk, 488.

6. *Rodchenko, V. B. (2013)*. The mechanism of overcoming of excessive socio-economic differentiation of regions. Strategy and mechanisms of regulation of industrial development, 320–336.

7. *Granberg, A. G. (2006)*. The economic space of Russia: problems of integrity and effective functioning. The cycle of public lectures Academics of the Russian Academy of Sciences - students of the State University, Moscow, 23.

8. The State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>

9. *Tofaniuk, O. & Momot, T. & Tkachenko, Yu. (2011)*. Modern problems of regional development in Ukraine: ways to overcome repression and apply mechanisms of public-private partner: monograph. Kharkiv, 294.

10. Resolution of approval of the Methodology for calculating integrated regional indices of economic development. Order of the State Statistics Committee of Ukraine dated April 15, 2003 № 114. Retrieved from: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm

Тофанюк О. В., Зинчук А. С.

Совершенствование механизма преодоления социально-экономической дифференциации регионального развития

Неравномерное социально-экономическое развитие регионов Украины свидетельствует о существенных различиях между регионами и составляет существенный риск для развития государства. Региональная нестабильность, политическая напряженность, проблемы экономической диспропорции, усиливают региональную дифференциацию. Именно поэтому, необходимо четко определять стратегии развития регионов и максимально учитывать все факторы, которые могут влиять на социально-экономическую дифференциацию развития регионов. Целью исследования является обоснование необходимости усовершенствования механизма преодоления социально-экономической дифференциации регионального развития. Субъектом исследования является процесс социально-экономического развития регионов Украины. Методы исследования – теоретического обобщения и системного анализа. Обострение дифференциации социального и экономического развития регионов является одной из важнейших проблем становления рыночной экономики. Возникает вопрос о сглаживании и усовершенствовании уже существующих механизмов его преодоления. В статье уточняется понятие «дифференциация» и приведены факторы, которые могут на нее влиять. Авторами на основе индексного подхода, были проведенные расчеты по регионам Украины за 2017 год. Определено необходимое количество важных для анализа индексов, которые сгруппированы в три группы: бюджетная, социально-экономическая и демографическая. Для сравнения и соотношения индексов, рассчитан интегральный показатель. Также предложены рекомендации, по совершенствованию оценки социально-экономического развития.

Оригинальность и практическая значимость исследования заключается в том, что использование индексного подхода дает возможность получить достоверную информацию о развитии регионов, поскольку для его расчета используется статистическая информация. Совершенствование механизма преодоления социально-экономической дифференциации регионального развития подразумевает определение крупнейших диспропорций, требующих первоочередного внимания и применения подходов, которые были эффективными в преодолении некоторых аспектов региональной дифференциации. Использованный подход и полученные результаты в дальнейшем помогут в разработке комплексных мер по стабилизации социально-экономической ситуации и представлении путей их эффективной реализации.

Ключевые слова: регион, социально-экономическая дифференциация, развитие, механизм, оценка, анализ, индексы, интегральный показатель.

Tofaniuk O., Zinchuk A.
Improving of the mechanism for overcoming the socio-economic differentiation of regional development

The unequal socio-economic development of the regions of Ukraine shows significant differences between regions and points at significant risk for the state development. Regional instability, political tension, problems of economic disproportion, intensify regional differentiation. That is why, it is necessary to determine regional development strategies and to take into account all factors that can influence socio-economic differentiation of the regions development. The aim of the paper is to substantiate the importance to improve the mechanism for overcoming the socio-economic differentiation of regional development. The subject of the paper is the process of social and economic development of the regions of Ukraine. Methods of research - theoretical generalization and system analysis. The aggravation of the differentiation of the social and economic development of the regions is one of the most important problems of the formation of a market economy. The issue improving the existing mechanisms for overcoming it arises. The article clarifies the term of "differentiation" and gives factors that can influence it. The authors used the index approach and carried out calculations for the regions of Ukraine for 2017. The necessary number of important indexes for analysis were determined and divided into three groups: budgetary, socio-economic and demographic. The integral indicator was calculated to compare and correlate the indexes. Recommendations for improvement of socio-economic development assessment were proposed. The originality and practical significance of the paper consists in application of index approach and opportunity to obtain reliable information about regional development, since statistical information has been used for its calculation. Improving of the mechanism for overcoming the social and economic differentiation of regional development involves identifying the biggest disparities that requires priority attention and application of approaches that were effective in overcoming some aspects of regional differentiation. The approach and the results will help to develop the complex of measures to stabilize the socio-economic situation and to present ways for their effective implementation.

Key words: region, socio-economic differentiation, development, mechanism, evaluation, analysis, indices, integral indicator.

Рецензент: Момот Т. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінансово-економічна безпека, облік і аудит» Харківської Національної академії міського господарства, Харків, Україна.

Reviewer: Momot T. – Professor, Ph.D. in Economics, Professor, Head of Financial and Economic Security, Accounting and Audit Department of the Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Kharkiv, Ukraine.

e-mail: tvmomot@gmail.com

Стаття надійшла до редакції
05.05.2018 р.

Стаття прийнята до друку
18.09.2018 р.